

Legal Horizons

Journal homepage: <https://legalhorizons.com.ua/en>
Legal Horizons, 14(2), 70-76

UDC 342.9

DOI: 10.21272/legalhorizons.2021.i14.p70

Features of Judicial Practice Formation on Customs Issues in Ukraine

Serhiy I. Denysenko*

Sumy State University
40007, 2 Rymskyi-Korsakov Str., Sumy, Ukraine

Article's History:

Submitted: 15.02.2021
Revised: 20.04.2021
Accepted: 30.05.2021

Abstract

This study provides a comprehensive analysis of judicial practice in resolving disputes arising in legal relations between customs authorities and participants in foreign economic activity in the field of customs. The purpose of this study was to clarify and systematise the specific features of the judicial practice development concerning customs issues in Ukraine. The study found that the process of legal relations between customs authorities and foreign economic entities is complex, resulting in numerous disputes during customs formalities, most of which are resolved in court. The paper provides a comprehensive study of the place, role, and significance of judicial practice in customs matters. The author provided a detailed classification of customs disputes considered by courts and the reasons for their occurrence. The study identified the specifics of dispute resolution associated with legal relations between customs authorities and foreign trade participants. It was established that in recent years the vast majority of court cases concerned the consideration of customs valuation and product code. The vast majority of these cases were resolved by the court of cassation in favour of foreign economic entities. As a result of this study, the author established that the judicial practice on customs matters is developed by the enforced rulings of the Supreme Court in the panel of judges of the Administrative Court of Cassation. Nowadays, Supreme Court rulings are not formally sources of customs law, but it should not be denied that clarifications in Supreme Court rulings on customs matters are important. The study also stated that there is a need for official recognition of the role of judicial law-making in Ukraine. In the context of current modernisation of judicial law, this can be a step towards the effective development of customs legislation

Keywords: judicial body, customs disputes, participants of foreign economic activity, customs bodies, Resolutions of the Supreme Court

Suggested Citation:

Denysenko, S.I. (2021). Features of judicial practice formation on customs issues in Ukraine. *Legal Horizons*, 14(2), 70-76.

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

*Corresponding author

Особливості формування судової практики з митних питань в Україні

Сергій Іванович Денисенко

Сумський державний університет
40007, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна

Анотація

Стаття присвячена комплексному аналізу судової практики з вирішення спорів, що виникають у процесі правових відносин митних органів та учасників зовнішньоекономічної діяльності у сфері митної справи. Метою роботи є з'ясування та систематизація особливостей формування судової практики з митних питань в Україні. Під час дослідження встановлено, що процес правових відносин між митними органами та суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності має складний характер, у зв'язку з чим виникає велика кількість суперечок у процесі здійснення митних формальностей, вирішення яких здебільшого відбувається у судовому порядку. Стаття містить комплексне вивчення місця, ролі та значення судової практики з митних питань. Наведена детальна класифікація митних спорів, які розглядаються судами та причини їх виникнення. Виявлено специфіку вирішення спірних моментів, що виникають у процесі правових відносин між митними органами та учасниками зовнішньої торгівлі. Встановлено, що за останні роки переважна кількість судових справ стосувалась розгляду питань визначення митної вартості та коду товару. Переважну більшість зазначених судових справ вирішено судом касаційної інстанції на користь суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Унаслідок проведеного дослідження встановлено, що формування судової практики з митних питань здійснюється винесенням Постанов Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, що вступили в законну силу. На сьогодні Постанови Верховного Суду формально не є джерелами митного права, однак не варто заперечувати той факт, що роз'яснення у Постановах Верховного Суду, що стосуються митних питань мають важливе значення. У статті також встановлено, що існує необхідність офіційного визнання ролі правотворчості судових органів в Україні. В умовах сучасної модернізації судового права це може стати кроком до ефективного розвитку митного законодавства.

Ключові слова: судовий орган, митні спори, учасники зовнішньоекономічної діяльності, митні органи, Постанови Верховного Суду

Постановка проблеми

Сучасний світ не можна уявити без зовнішньоторговельної діяльності, що швидко розвивається. Ці процеси відбуваються шляхом здійснення зовнішньоторговельної діяльності між господарюючими суб'єктами, що тягне за собою виконання митного законодавства, яке регулює процес товарообігу в державі. Митні органи України мають особливо важливе значення для більшості учасників зовнішньоторговельної діяльності. Дії посадових осіб митних органів безпосередньо пов'язані з взаємодією їх з учасниками зовнішньоторговельної діяльності. Під час такої взаємодії можуть виникати різні конфліктні ситуації. Законодавством України передбачена можливість оскарження дій (бездіяльності) посадових осіб митних органів, а також оскарження спірних моментів між митними органами та учасниками зовнішньоторговельної діяльності з різних питань, що виникають у процесі здійснення митних формальностей у судовому порядку, якщо сторона вважає порушеними або нереалізованими свої права й законні інтереси у сфері митної справи.

Зазначене вище у подальшому є джерелом формування судової практики з митних питань як

сукупності рішень, прийнятих судами касаційної інстанції, що виникають у процесі здійснення зовнішньоторговельної діяльності. Судова практика узагальнена в спеціальних збірниках і фактично виступає в ролі допоміжного джерела формування національного митного права. У процесі вивчення, аналізу та узагальнення судової практики з митних питань виявляються прогалини у митному законодавстві. Також судова практика не тільки виступає як показник ефективності діяльності правосуддя та критерію його відповідності міжнародним стандартам судового захисту, а й мотиваційним двигуном у сфері реформування діючого митного законодавства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемні питання визнання судової практики як джерела права є дискусійними й постійно цікавлять науковців-юристів. Питання судової практики в адміністративному судочинстві були предметом дослідження у працях В.Б. Авер'янова [1], Р.С. Мельника, В.М. Бевзенка [2], Д.А. Гудими [3], М.І. Козюбри [4], В.М. Кравчука, В. Матоли [5], Р.О. Куйбіди, М. Середи [6],

М.В. Мазура [7], О.М. Пасенюка [8], М.І. Смоковича [9], В.П. Тихого [10], В.Г. Перепелюка [11], С.В. Шевчука [12] та інших. Однак можна констатувати, що для розкриття питання про значення судової практики, а також її місця і ролі в митному судочинстві потрібен комплексний підхід до вивчення зазначеної вище проблематики.

Мета статті

Метою цього дослідження є виявлення та систематизація особливостей формування судової практики з митних питань в Україні, а також визначення ролі судової практики в національній системі митного права та сучасних тенденцій розвитку у цій галузі. Для досягнення поставленої мети необхідно послідовно вирішити наступні завдання:

- вивчити сутність судової практики з митних питань в Україні та визначити її місце, роль і значимість у митній правовій системі;
- встановити основні причини виникнення митних спорів та особливостей їх вирішення судами України;
- розглянути особливості вирішення актуальних митних спорів Верховним Судом;
- виявити причини необхідності офіційного закріплення законодавством України судової практики як джерела митного права.

Об'єктом дослідження є судова практика з митних спорів, що виникають між учасниками зовнішньоторговельної діяльності та митними органами у процесі здійснення митних формальностей. Предметом дослідження є методологічні особливості формування судової практики з митних питань, а також сучасні тенденції розвитку судової практики у митному законодавстві України.

Виклад основного матеріалу

Під час здійснення господарськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), спори з митними органами є поширеним явищем. Водночас однією з причин виникнення митних спорів є дії самих митних органів. Зокрема трапляються певні неправомірні дії з боку працівників митних органів. Такі неправомірні дії можуть виникати унаслідок прямих вказівок керівних органів з метою необхідності виконання плану, щодо наповнення державного бюджету. Зазначені порушення приводять, наприклад, до прийняття безпідставних рішень щодо визначення високої митної вартості, ніж вартість товару за ціною зовнішньоекономічного контракту. Не можна також виключати бажання деяких працівників митних органів отримати неправомірну вигоду, що також призводить до прийняття неправомірних рішень.

Треба також зазначити, що спори з митних питань є досить складними для прийняття обґрунтованого рішення, оскільки вимагають від особи, яка приймає рішення, знань і вмінь застосовувати на практиці митне законодавство України. У разі виникнення митного спору, найбільш правильним

рішенням буде вирішення спору саме у судах. За судового розгляду спорів із митних питань, судовий орган встановлює у чому полягає порушення митного законодавства, виявляє сутність неправомірних дій, аналізує отримані докази з метою прийняття об'єктивного рішення.

З метою ефективного захисту господарськими суб'єктами своїх прав, під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності, необхідно не тільки знати та вміти застосовувати на практиці митне законодавство України, а також проводити аналіз судової практики у цій сфері. Необхідно зазначити, що судова практика за своєю суттю є допоміжним джерелом митного права, що зі свого боку, заповнює прогалини діючого законодавства України та визначає єдині підходи щодо тлумачення та застосування судами норм права. Судова практика значно впливає на здійснення правосуддя у сфері митної справи. Положення судової практики багато в чому впливають на діяльність судів за допомогою роз'яснень Верховного Суду, які орієнтують суди правильно тлумачити та застосовувати діючі норми митного права.

Значення судової практики як елементу у правовій системі митної справи є багатостороннім, вона не тільки є засобом забезпечення однакового підходу у вирішенні конкретного спору між суб'єктами ЗЕД та митними органами, але також є індикатором фактичного стану діючої правової системи. З метою виявлення загальних тенденцій, що спостерігаються у сфері судової практики з митних питань розглянемо статистику, яка дозволяє проаналізувати позицію суддів щодо визначеного питання, а також дає можливість сторонам справи певним чином спрогнозувати результат. За статистикою Державної митної служби України, за 2020 рік було подано до суду справ про порушення митних правил на загальну суму 2,4 млрд грн, за результатами розгляду яких судом підтримано митницю лише на суму 1,2 млрд грн [13].

Треба зазначити, що упродовж 2017 року судові рішення з митних питань приймалися ще Вищим адміністративним судом України (далі – ВАСУ), який припинив свою процесуальну діяльність з 15.12.2017 р. Відповідно до цього, з 2018 р. справи з митних питань розглядались вже Верховним Судом (далі – ВС), точніше, Касаційним адміністративним судом у складі ВС. Спробуємо порівняти, чи відрізняються позиції колегій суддів оновленого Верховного Суду з визначених питань від рішень, ухвалених ще за часів ВАСУ.

За 2017 рік у Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – ЄДРСР) доступно 373 рішення з митних питань, переважна більшість яких (298, або 79,9 % від загальної кількості) було вирішено на користь позивача. У 2018 році відсоток рішень, винесених ВС на користь позивача, значно зріс: з 346 рішень із митних питань, доступних у ЄДРСР, у 310 рішень (що становить 89,6 % від загальної

кількості) позов було задоволено. Традиційно усі справи, що стосуються митних питань, можливо віднести до певної категорії, а саме [14]:

- категорія «митна вартість» – справи про визнання протиправними і скасування рішень про коригування митної вартості товарів;

- категорія «код товару» – справи про визнання протиправними і скасування рішень про визначення коду товару;

- категорія «країна походження товару» – справи про визнання протиправними і скасування карток відмови у прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пов'язані з питаннями щодо сертифікатів про походження товарів;

- категорія «податкові пільги» – справи про визнання протиправними і скасування карток відмови у прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пов'язані з питаннями щодо наявності податкових пільг;

- категорія «ППР» – справи про визнання нечинними і скасування податкових повідомлень-рішень (далі – ППР);

- категорія «стягнення» – справи про стягнення з Державного бюджету України надміру сплачених митних платежів унаслідок відмови митниці Державної фіскальної служби (далі – ДФС) у поверненні таких сум;

- категорія «висновок про повернення коштів» – справи про визнання протиправними дій, які полягають у відмові повернення позивачу надміру сплачених митних платежів;

- визнання протиправною бездіяльність митниціДФС (неподання висновку до органів казначейського обслуговування про повернення відповідних сум); та, відповідно до цього, зобов'язання митного органу скласти і подати висновок до Головного управління Державної казначейської служби України про повернення з Державного бюджету України надміру сплачених митних платежів;

- категорія «інші» – справи, що не було віднесено до жодної із зазначених вище категорій (наприклад, неприйняття рішення щодо пропуску товару через митний кордон України, питання внесення змін до митної декларації тощо).

Далі проаналізуємо справи, вирішені ВАСУ та ВС безпосередньо за кожною категорією. Як і в 2017 році, так і в 2018 році переважна кількість справ із митних питань стосувалась саме питання визначення митної вартості товару (73,1 % та 74,8 % відповідно). На другому місці – справи з категорії «код товару» (близько 9,0 %). Найменше було розглянуто справ, які стосувались країни походження

товару і податкових пільг (фактично менше 1,0 % усіх справ). Водночас, у 2018 році було розглянуто у два рази більше справ, які стосувались зобов'язання підготувати й подати висновок про повернення з Державного бюджету України надміру сплачених митних платежів (26 справ у 2018 році проти 13 справ у 2017 році) [14].

Зазначена статистика демонструє позитивну динаміку оновленого Верховного Суду щодо збільшення відсотка справ, вирішених судом касаційної інстанції на користь суб'єктів ЗЕД. Це є свідченням більш глибокого опрацювання колегією Верховного Суду справ із митних питань та є важливим кроком на шляху полегшення роботи суб'єктів ЗЕД в Україні. Спробуємо розглянути основні причини виникнення митних спорів та особливості їх вирішення судами. Виникнення спорів у митній сфері є невід'ємною частиною у правових відносинах між митними органами та суб'єктами ЗЕД. До основних причин виникнення митних спорів можна віднести [15]:

- некомпетентність працівників митних органів;

- наявність протиріч, колізій та неправильного тлумачення митного законодавства;

- наявність великої кількості оціночних понять.

Представники митних органів самостійно вирішують питання достатності доказів, а залучені митницею експерти не завжди об'єктивні як в питаннях оцінки вартості товару, так і віднесення продукції до того чи іншого типу;

- навмисне завищення митними органами митних платежів, з метою збільшення надходжень до державного бюджету України;

- навмисне надання декларантом недостовірних відомостей під час декларування товару, з метою заниження митних платежів, користування податковими пільгами.

Спробуємо розглянути особливості вирішення найбільш актуальних митних спорів Верховним Судом у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду. Так, митні спори категорії «код товару» це справи про визнання протиправними та скасування рішень про визначення коду товару. Треба зазначити, що визначення коду української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) під час імпорту товару може мати вирішальне значення для платника у частині розміру сплати митних платежів. Прикладом судової практики зазначеної вище категорії спору є Постанова Верховного Суду України від 10 лютого 2021 року (справа № 380/671/20)¹ за позовом ТОВ «Регно Італія УА» до Закарпатської митниці ДФС про визнання протиправними та скасування карток відмови у прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення. Зокрема, контролюючий

¹Постанова Верховного Суду України Верховний Суд, Касаційний адміністративний суд: від 10.02.2021 р. № 380/671/20. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/94904871?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.94953180.1595222208.1620978295-867032400.1611143971 (дата звернення 05.02.2021).

орган відзначав, що відповідно до вимог Податкового кодексу України¹ ставка податку 8,02 застосовується виключно до товарів згідно з кодом УКТ ЗЕД 2206, а ввезені позивачем напої вказані в УКТ ЗЕД 2206 00 39 00, що є підставою для застосування до нього ставки податку 11,65. Верховний Суд, здійснивши комплексне тлумачення норм законодавства, прийшов до висновку, що за загальним правилом класифікації товарів у разі, якщо товар на перший погляд (*prima facie*) можна віднести до двох або більше товарних позицій, їх класифікація здійснюється наступним чином: перевага віддається тій товарній позиції, у якій товар описується конкретніше порівняно з товарними позиціями, де дається більш загальний його опис. До того ж, відповідність десятизначним кодам УКТ ЗЕД є лише передумовою, що забезпечує можливість переходу до чотиризначного коду, оскільки декларування товару за чотиризначний номер товарної позиції технічно неможливо без вказівки товарної підкатегорії. З огляду на викладене вище, Верховний Суд визнав незаконним підхід контролюючого органу, що дозволило платнику застосувати меншу ставку акцизного податку як для цієї операції, так і для подальшого імпорту зазначеної категорії товару.

Розглянемо митний спір категорії «митна вартість» з яким дуже часто стикаються господарюючі суб'єкти під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Прикладом судової практики згаданої вище категорії спору є Постанова Верховного Суду України від 31.05.2019 року (справа № 804/16553/14)² за адміністративним позовом ТОВ «М'ясна фабрика Фаворит Плюс» до Дніпропетровської митниці ДФС про визнання недійсним і скасування рішення про коригування митної вартості товарів та визнання недійсним і скасування виданої митницею картки відмови у митному оформленні товарів. Зокрема, митний орган прийняв рішення відмовити у митному оформленні товарів, визначити митну вартість за резервним методом, оскільки виявив низку розбіжностей та неточностей у документах, наданих декларантом. Водночас Верховний Суд звернув увагу на те, що якщо законом не визначено докази, виключно якими повинен підтверджуватися розмір витрат на перевезення, то такі витрати можуть підтверджуватися будь-якими

доказами. Митний кодекс України³ не визначає вид доказів, якими повинен підтверджуватися розмір витрат на перевезення товарів (не вказує, що такими доказами можуть бути тільки фінансові та / або бухгалтерські документи), а тому довідка про транспортні витрати є допустимим доказом на підтвердження витрат на перевезення товарів. Як наслідок, Верховний Суд направив справу на новий розгляд, що у подальшому дозволило платнику визнати протиправним рішення митного органу.

Часто суб'єкти ЗЕД стикаються з формальним підходом митних органів під час перевірки наданих документів, здійснюючи коригування митної вартості товарів унаслідок знайдення якихось незначних неточностей у поданих документах. До того ж, митні органи можуть вимагати подання додаткових документів, що затягує процес митного оформлення і викликає додаткові витрати для платника. Прикладом судової практики зазначеного вище митного спору є Постанова Верховного Суду України від 20.03.2020 року (справа № 480/4423/18)⁴ за позовом ТОВ «Інноваційні технічні рішення» до Сумської митниці ДФС про визнання протиправним та скасування рішення й картки відмови. Зокрема, за цією справою Верховний Суд висловив правову позицію, згідно з чим неподання декларантом документів, зазначених у II ч. (ст. 53, п. 4) Митного кодексу України⁵, саме по собі не тягне для нього негативних правових наслідків. Ненадання таких документів може призвести до відмови у митному оформленні товарів за заявленою декларантом митною вартістю та, відповідно до цього, коригуванню митної вартості товарів тільки у тому випадку, коли у митному органі будуть обґрунтовані підстави вважати, що таке неподання зумовило неповноту або недостовірність відомостей про митну вартість. Так, суть зауваження митного органу полягала у тому, що в інвойсі ціну одного з товарів, що імпортуються вказано за рулон, а в експортній митній декларації за кілограм. Як наслідок, Верховний Суд визнав, що зазначені розбіжності не привели до неповноти або недостовірності відомостей про митну вартість відповідного товару і не є законною підставою для здійснення коригування їх митної вартості відповідно до статті 55 Митного кодексу України⁶.

Зазначена правова позиція Верховного Суду

¹Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 10.01.2021).

²Верховний Суд. Касаційний адміністративний суд: Постанова Верховного Суду України від 31.05.2019 р. № 804/16553/14 URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/82119177?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.34248801.1595222208.1620978295-867032400.1611143971 (дата звернення: 09.01.2021).

³Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 09.01.2021).

⁴Верховний Суд. Касаційний адміністративний суд: Постанова Верховного Суду України від 20.03.2020 р. № 480/4423/18 URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/88337245?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.268670513.1595222208.1620978295-867032400.1611143971 (дата звернення: 09.01.2021).

⁵Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI.

⁶Там же, 2012.

підтверджує, що митний орган не може зловживати повноваженнями і здійснювати коригування митної вартості тільки з формальних підстав [16].

Висновки

З огляду на викладене вище, формування судової практики з митних питань здійснюється винесенням Постанов реформованого Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, що вступили в законну силу. На сьогодні Постанови Верховного Суду формально не є джерелами митного права. Однак, не варто заперечувати той факт, що роз'яснення в Постановах Верховного Суду, що стосуються митних питань мають важливе значення. Дані роз'яснення сприяють правильному і точному тлумаченню, а також однаковому правозастосуванню

митного законодавства України.

Судова практика, відіграє важливу роль у митних правовідносинах між митними органами України та суб'єктами ЗЕД. Це обумовлено тим, що суди різних інстанцій в обов'язковому порядку мають керуватися Постановами Верховного Суду під час вирішення спорів із митних питань. Використовуючи матеріали судової практики можна свідомо спрогнозувати результат судової справи на користь митниці або, навпаки, на користь учасника зовнішньоторговельної діяльності. Нині гостро спостерігається необхідність офіційного визнання ролі правотворчості судових органів в Україні. В умовах сучасної модернізації судового права це може стати кроком до ефективного розвитку митного законодавства.

Список використаних джерел

- [1] Авер'янов В.Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 35. С. 10–16.
- [2] Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: навч. посіб. Київ: Ваїте, 2014. 380 с.
- [3] Гудима Д.А. Законність обмеження права на свободу й особисту недоторканність у практиці Страсбурзького суду. *Право України*. 2017. № 4. С. 55–65.
- [4] Козюбра М.І. Конституційне право: галузь права чи особлива базова підсистема – стрижень національної системи права. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Т. 3. С. 70–76.
- [5] Кравчук Н., Матола В. Правова політика в сучасній Україні: сутність, особливості формування та реалізації. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. № 1(13). С. 29–35.
- [6] Куйбіда Р., Середа М. Кваліфікаційне оцінювання суддів: короткий огляд проміжних результатів (станом на 1 квітня 2019 року). URL: https://old.pravo.org.ua/img/books/files/1555581379qualification_report_short_version_print.pdf (дата звернення: 11.01.2021).
- [7] Мазур М.В. Адміністративна відповідальність за порушення порядку переміщення товарів до району проведення антитерористичної операції. *Юридичний бюлетень*. 2016. Вип. 2. С. 74–86.
- [8] Адміністративне судочинство України / за заг. ред. О.М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
- [9] Смокович М.І. Принцип правової визначеності в адміністративному судочинстві: окремі теоретичні засади та практичне застосування. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 88. С. 116–127. doi: 10.32837/apdr.v0i88.3067.
- [10] Тихий В.П. Безпека людини: поняття, правове забезпечення, значення, види. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2(85). С. 31–46.
- [11] Перепелюк В.Г. Вплив принципів права на формування єдиної правозастосовчої практики. *Публічне право*. 2019. № 4(36). С. 153–161.
- [12] Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2010. Вип. 2. С. 55–64.
- [13] За 2020 р. працівники Держмитслужби виявили порушень митних правил на 2,6 млрд. грн. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2020-rik-pratsivniki-derzhmitsluzhbi-viiaviliporushen-mitnikh-pravil-na-26-mlrd-grn-296> (дата звернення 11.01.2021).
- [14] Чи лояльніший до платників податків оновлений Верховний Суд? Порівнюємо рішення з митних питань за 2017 та 2018 рр. URL: <http://kmp.ua/uk/analytics/court-practice/is-the-upgraded-supreme-court-more-loyal-to-taxpayers-comparison-of-the-decisions-on-customs-issues-for-2017-and-for-2018/#> (дата звернення: 11.01.2021).
- [15] Споры с таможенными органами. URL: <https://agtl.com.ua/ru/spory-s-tamozhennymi-organami/amp/> (дата обращения: 12.01.2021).
- [16] Споры с таможенной: ТОП-10 решений для бизнеса. URL: https://biz.ligazakon.net/ru/analytics/202409_spory-s-tamozhney-top-10-resheniy-dlya-biznesa (дата обращения: 10.01.2021).

References

- [1] Averyanov, V.B. (2007). A new doctrine of Ukrainian administrative law at the stage of formation. *Current Problems of State and Law*, 35, 10-16.
- [2] Melnyk, R.S., & Bevzenko, V.M. (2014). *General administrative law*. Kyiv: Vaite.
- [3] Hudyma, D. (2017). Lawfulness of the restrictions of the right to liberty and security in practice of Strasbourg Court. *Law of Ukraine*, 4, 5-65.

- [4] Koziubra, M.I. (2019). Constitutional law: The field of law or a specific basic subsystem being a skeleton of national system of law. *NaUKMA Research Papers. Law*, 3, 70-76.
- [5] Kravchuk, M., & Matola, V. (2018). Legal policy in modern Ukraine: Essence, specifics of formation and implementation. *Current Problems of State and Law*, 1(13). 29-35.
- [6] Kuibida, R., & Sereda, M. (2020). *Qualification assessment of judges: A brief overview of the intermediate results (as of April 1, 2019)*. Retrieved from https://old.pravo.org.ua/img/books/files/1555581379qualification_report_short_version_print.pdf.
- [7] Mazur, M.V. (2016). Administrative liability for violation of the procedure for moving goods to the area of the anti-terrorist operation. *Law Bulletin*, 2, 74-86.
- [8] Pasienuk, O.M. (Ed.). (2009). *Administrative proceedings of Ukraine*. Kyiv: Yuryнком Ynter.
- [9] Smokovych, M.I. (2020). The principle of legal certainty in administrative proceedings: Some theoretical principles and practical application. *Current Problems of State and Law*, 88, 116-127. doi: 10.32837/apdp.v0i88.3067.
- [10] Tykhyi, V.P. (2016). Security of the person: Definition, legal guarantee, meaning and types. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2(85), 31-46.
- [11] Perepelyuk, V. (2019). The influence of the principles of law on the formation of a single law enforcement practice. *Public Law*, 4(36), 153-161.
- [12] Shevchuk, S. (2010). The concept of positive responsibilities of the state in the case law of the European Court of Human Rights. *Law of Ukraine*, 2, 55-64.
- [13] In 2020, employees of the State Customs Service found violations of customs regulations by UAH 2.6 billion. (2020). Retrieved from <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2020-rik-pratsivniki-derzhmitsluzhbi-viiavili-porushen-mitnikh-pravil-na-26-mlrd-grn-296>.
- [14] Is more loyal to taxpayers the renewed Supreme Court? Comparing customs decisions for 2017 and 2018. (2019). Retrieved from <http://kmp.ua/uk/analytics/court-practice/is-the-upgraded-supreme-court-more-loyal-to-taxpayers-comparison-of-the-decisions-on-customs-issues-for-2017-and-for-2018/#>.
- [15] Disputes with customs authorities. (n.d.). Retrieved from <https://agtl.com.ua/ru/spory-s-tamozhennymi-organami/amp/>.
- [16] Disputes with customs: TOP-10 solutions for business. (2021). Retrieved from https://biz.ligazakon.net/ru/analytics/202409_spory-s-tamozhney-top-10-resheniy-dlya-biznesa.